

ΑΚΡ 69/2016

**Δημόσια Τοποθέτηση
της Αρχής κατά των Διακρίσεων
για περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς
μέλους της Αστυνομίας**

Λευκωσία, 23 Αυγούστου 2016

Προϊστάμενος Αρχής: Άριστος Τσιάρτας
Ερευνούσα Λειτουργός : Κάλια Καμπανελλά

1. Ο περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμος (Ν.42(Ι)/2004) παραχώρησε στον Επίτροπο Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την αρμοδιότητα και το καθήκον καταπολέμησης και εξάλειψης των φυλετικών και έμμεσων φυλετικών διακρίσεων, των απαγορευμένων με νόμο διακρίσεων, και εν γένει των διακρίσεων λόγω φυλής, κοινότητας, γλώσσας, χρώματος, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων και εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής.

2. Με αφορμή την πρόσφατη δημοσιοποίηση στο διαδίκτυο μαγνητοσκοπημένου υλικού από το Χώρο Κράτησης Μεταναστών στη Μενόγεια, όπου εμφανίζεται Αστυνομικός να εκφέρει μισαλλόδοξο λόγο κατά κρατούμενου και την υποβολή σχετικού παραπόνου, αποφάσισα να προχωρήσω στην υποβολή της παρούσας Δημόσιας Τοποθέτησης ως Αρχή κατά των Διακρίσεων.

3. Είναι πια ευρέως αποδεκτό ότι ο λόγος που εκφέρεται για τη διάδοση, υποκίνηση, προώθηση ή δικαιολόγηση μίσους που βασίζεται στη μισαλλοδοξία (συμπεριλαμβανομένων εκδηλώσεων επιθετικού εθνικισμού ή εθνοκεντρισμού και διακρίσεων και εχθρότητας εναντίον μειονοτήτων, μεταναστών ή προσώπων με μεταναστευτική καταγωγή) συνιστά μορφή ρατσισμού, η οποία προσβάλλει την κεφαλαιώδη αρχή ότι δημοκρατική κοινωνία είναι αυτή που θεμελιώνεται στο σεβασμό της ίσης αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων¹.

---

¹ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Gündüz v. Turkey, 4/12/2003)

4. Στο σχετικό μαγνητοσκοπημένο απόσπασμα που δημοσιεύτηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εμφανίζεται Αστυνομικός που εργάζεται στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών να εκφέρει ακραία ρατσιστικό και επιθετικό, ισλαμοφοβικό και σεξιστικό υβρεολόγιο, προσβάλλοντας κατάφωρα την εθνική καταγωγή, τη θρησκεία και την οικογένεια των κρατουμένων.

5. Πιθανόν η υπόθεση να είχε περάσει απαρατήρητη και να μην καταγραφόταν πουθενά, εάν δεν υπήρχε το σχετικό μαγνητοσκοπημένο υλικό. Πάντως, η Αστυνομία έχει ήδη κινήσει τις προβλεπόμενες πειθαρχικές και ποινικές διαδικασίες κατά της συγκεκριμένης Αστυνομικού. Αναμένω ότι κατά τη διερεύνηση και τον περαιτέρω χειρισμό των πιθανών ποινικών αδικημάτων θα αξιολογηθεί και καταγραφεί το έκδηλα ρατσιστικό κίνητρο και περιεχόμενο της συγκεκριμένης συμπεριφοράς, ώστε να ληφθεί υπόψη από το αρμόδιο Δικαστήριο εάν η υπόθεση οδηγηθεί τελικά ενώπιον του.

6. Η εικόνα, τα λόγια, η διάρκεια του επεισοδίου, οι ακραία ρατσιστικές ύβρεις που χρησιμοποιήθηκαν και η ένταση τους είναι απαράδεκτα και ντροπιαστικά. Τα χαρακτηριστικά του περιστατικού συνιστούν βίαιη, αυθαίρετη και καταχρηστική συμπεριφορά με ρατσιστικό υπόβαθρο. Ο πρωτοφανής σε οξύτητα και επιθετικότητα ρατσιστικός και μισαλλόδοξος λόγος ξεπερνά κάθε μέτρο και παραπέμπει δυστυχώς σε μια εικόνα που δεν ανταποκρίνεται στο σύνολο της Αστυνομίας.

7. Εξόχως ανησυχητικό, όμως, παραμένει το γεγονός ότι στο χώρο εμφανίζονται, κατά τη διάρκεια του περιστατικού, συνάδελφοι της Αστυνομικού, οι οποίοι ακούνε τους απεχθείς χαρακτηρισμούς παραμένοντας απαθείς και απρόθυμοι για οποιαδήποτε παρέμβαση

είτε επειδή συμφωνούν με αυτούς είτε επειδή τους ανέχονται ή τους αποδέχονται.

8. Χωρίς αμφιβολία περιστατικά όπως το συγκεκριμένο δοκιμάζουν την προσήλωση της Αστυνομίας στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφού θέτουν ευθέως το ζήτημα της αναντιστοιχίας κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των μεταναστών κρατούμενων με την καθημερινή μεταχείριση τους από αστυνομικούς σε χώρους κράτησης. Λόγω της κρισιμότητας τους δεν μπορούν αυτόματα και μηχανικά να θεωρούνται και να τυγχάνουν χειρισμού ως μεμονωμένα. Θα πρέπει να προβληματίζονται ως ενδείξεις επιβίωσης νοοτροπιών, πρακτικών και αντιλήψεων που αναπαράγουν σε ορισμένους θύλακες της Αστυνομίας, ερήμην της ηγεσίας της, την αυθαιρεσία, το ρατσισμό, την κακομεταχείριση και την ατιμωρησία.

9. Υπό την έννοια αυτή το εν λόγω περιστατικό δεν στερείται σοβαρότητας, σημασίας και νοήματος. Θα πρέπει να ελεγχθεί και να αξιολογηθεί ενδελεχέστερα αλλά και να προβληματίσει σοβαρά, αφού θέτει ευρύτερα ζητήματα και οδηγεί στη συναγωγή κρίσιμων συμπερασμάτων. Σε τέτοιους χώρους κράτησης υπό απέλαση μεταναστών, με το ιδιαίτερο καθεστώς που τους διέπει, και υπό αυτές τις συνθήκες οριακής δοκιμασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι υπαρκτός ο κίνδυνος άτομα ή ομάδες να δρουν υπό καθεστώς ανομίας και να προκαλούν καταχρήσεις, βία ή αυθαιρεσία.

10. Σε κάθε περίπτωση, τέτοια περιστατικά δεν εκτυλίσσονται στο κενό. Λαμβάνουν χώρα σε ένα χώρο όπου κρατούνται μετανάστες υπό απέλαση και όπου οι κίνδυνοι αυθαιρεσιών είναι αυξημένοι, συστημικοί και πιο εδραιωμένοι. Οι μετανάστες βρίσκονται σε καθεστώς απέλασης και ως δυνητικά θύματα παραβίασης των

δικαιωμάτων τους έχουν μειωμένες δυνατότητες διεκδίκησης και διασφάλισης τους. Υπό αυτές τις συνθήκες υπάρχει πάντα ο κίνδυνος δημιουργίας απαράδεκτων, ευτελών και ανεξέλεγκτων πρακτικών απαξίωσης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας χωρίς την αίσθηση της ευθύνης ή της λογοδοσίας.

11. Τέτοιας έντασης και περιεχομένου περιστατικά αναπτύσσονται και εκδηλώνονται μόνο όταν βρίσκουν γόνιμο έδαφος σε γενικευμένες στάσεις και νοοτροπίες που ευνοούν και αναπαράγουν το ρατσισμό και τη ξενοφοβία, εκπέμποντας το μήνυμα της ανοχής ή ακόμη και της αποδοχής του μισαλλόδοξου λόγου και της ταπεινωτικής μεταχείρισης.

12. Αναμφισβήτητα, το γεγονός ότι στον συγκεκριμένο χώρο κρατούνται αποκλειστικά μετανάστες για σκοπούς απέλασης από διαφορετικές χώρες και κουλτούρες δημιουργεί πολλαπλάσιους κινδύνους και επιπρόσθετες προκλήσεις για τα μέλη του προσωπικού και δοκιμάζει την προσήλωση τους στις βασικές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

13. Σε αρκετές περιπτώσεις, πιθανόν τα μέλη του προσωπικού να έρχονται αντιμέτωπα με επιθετικές ή υβριστικές συμπεριφορές από τους κρατούμενους υπό την πίεση της ενδεχόμενης απέλασης και της παρατεταμένης κράτησης. Ο χειρισμός, όμως, τέτοιων αντιδράσεων, οι οποίες είναι σύμφυτες με το αστυνομικό επάγγελμα, αποτελεί βασικό κομμάτι της άσκησης των καθηκόντων των αστυνομικών και σε καμία περίπτωση δεν δικαιολογεί την υιοθέτηση παρόμοιων υβριστικών συμπεριφορών.

14. Άλλωστε, η θεσμική αποστολή της Αστυνομίας είναι να δρα ως εγγυητής των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών μας όταν αυτά κινδυνεύουν ή παρεμποδίζονται. Κατά συνέπεια, ο σεβασμός των

δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, χρώματος ή θρησκείας και η οφειλόμενη ευπρεπής συμπεριφορά των αστυνομικών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, αποτελούν κατευθυντήριες αρχές της δράσης της αστυνομίας, εντάσσονται στην έννοια της οφειλόμενης πειθαρχίας.

15. Κατά μείζονα λόγο, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών εκ μέρους των αστυνομικών γεννά αξιώσεις λογοδοσίας, ελέγχου και διαφάνειας όχι μόνο προς αυτούς αλλά και προς την έννομη τάξη ενός κράτους δικαίου. Τυχόν παραβίαση των δικαιωμάτων διαταράσσει τις αρχές ενός κράτους δικαίου και αποτελεί παραβίαση του υπηρεσιακού καθήκοντος του αστυνομικού, συνιστώντας πειθαρχικό παράπτωμα και, ανάλογα με τη βαρύτητα του, πιθανόν να επισύρει και ποινικές κυρώσεις.

16. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία η ταχύτητα, η αποτελεσματικότητα και η πληρότητα της έρευνας για να ανατραπεί η διστακτικότητα ή η αμηχανία και το κλίμα ατιμωρησίας. Χρειάζονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί και διαδικασίες λογοδοσίας και ελέγχου, οι οποίοι θα εγγυώνται την ουσιαστική και ταχεία διερεύνηση τέτοιων περιστατικών και την τιμωρία όσων ευθύνονται.

17. Μισαλλόδοξος λόγος όπως αυτός που εκπέμφθηκε στην προκειμένη περίπτωση είναι εξαιρετικά επικίνδυνος. Οι συνέπειες και ο αντίκτυπός του, σε επίπεδο ατόμων, κοινωνίας και δημοκρατίας, δεν μπορούν να υποτιμούνται ή να παραγνωρίζονται. Πόσο μάλλον όταν ο ρατσιστικός λόγος εκφέρεται από δημόσια όργανα όπως τα μέλη της Αστυνομίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

18. Η παραβίαση των ατομικών ελευθεριών και η ταπεινωτική και ρατσιστική μεταχείριση οποιουδήποτε υπονομεύει τις σχέσεις Αστυνομίας-πολιτών, αφού ακυρώνει το ρόλο των αστυνομικών ως φρουρών των εννόμων αγαθών, μετατρέποντας τους σε εν δυνάμει

κίνδυνο γι' αυτά². Η μη αρμόζουσα έως και παραβατική συμπεριφορά εκ μέρους των αστυνομικών οργάνων πλήττει καίρια το κύρος του αστυνομικού θεσμού δημιουργώντας παράλληλα ανασφάλεια για το επίπεδο ασφάλειας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

19. Σε κάθε περίπτωση, συμπεριφορές όπως η συγκεκριμένη θίγουν όσους αστυνομικούς ασκούν ενσυνείδητα τα καθήκοντα τους και καλύπτουν όσους εκτρέπονται, βλάπτοντας την εικόνα της Αστυνομίας και υπονομεύοντας το έργο της. Γι' αυτό δεν πρέπει η Αστυνομία να αρκεστεί στη διερεύνηση και το χειρισμό της περίπτωσης αυτής ως ένα μεμονωμένο περιστατικό. Η κατάσταση είναι πιο σύνθετη και σοβαρή και ως τέτοια πρέπει να προβληματίσει πέρα από τον ατομικό καταλογισμό ευθυνών. Τόσο για να μην αποκτήσουν τέτοια περιστατικά ενδημική μορφή όσο και για να δοθεί ηχηρά το μήνυμα ότι η Αστυνομία δεν ανέχεται την κακομεταχείριση, την αυθαιρεσία ή την ατιμωρησία. Ένα είναι βέβαιο: χωρίς την αποτελεσματική λειτουργία ελεγκτικών μηχανισμών και χωρίς την επιβολή των ανάλογων κυρώσεων η πρόληψη της επανάληψης τέτοιων ρατσιστικών κρουσμάτων είναι αδύνατη.

20. Οι χώροι αστυνομικής κράτησης, ως χώροι περιορισμένης θεατότητας και ελέγχου, θα πρέπει να είναι χώροι απαλλαγμένοι από απόψεις και πρακτικές προσβολής ή απαξίωσης των δικαιωμάτων των μεταναστών. Κυρίως όμως θα πρέπει να αρθεί η όποια αμηχανία και να γίνει κατανοητό ότι για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών κρατούμενων δεν αρκούν οι ρητορικές στοχεύσεις και επιδιώξεις, αλλά απαιτείται συστηματική και επίμονη δράση στο επίπεδο της πρόληψης και της καταστολής των παραβιάσεων στην καθημερινότητα στους χώρους κράτησης. Αν αυτό δεν καταστεί εφικτό σε όλα τα επίπεδα τότε οι αντιστάσεις των

---

² « Η αρχή της αναλογικότητας κατά την άσκηση της αστυνομικής εξουσίας», Ζωή Παπαϊωάννου, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003.

Αστυνομικών ολοένα και θα εξασθενούν, τα περιστατικά αυθαιρεσιών θα αναπαράγονται και φοβούμαι ότι θα είμαστε μάρτυρες παρόμοιων περιστατικών.

21. Η παρούσα Δημόσια Τοποθέτηση μου υποβάλλεται προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης και τον Αρχηγό Αστυνομίας για περαιτέρω προβληματισμό και τις ενέργειες τους στη βάση όσων αναλύθηκαν.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως και
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Αρχή κατά των Διακρίσεων